

Міністерство освіти і науки,
молоді та спорту України

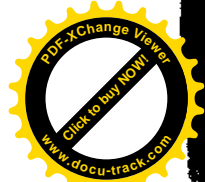
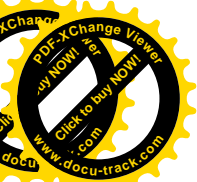
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
Юридичний інститут

Матеріали щорічної Всеукраїнської
науково-практичної конференції
молодих вчених та аспірантів,
присвяченої 20-річчю
створення Юридичного інституту

**Вдосконалення правового
регулювання прав
та основних свобод
людини і громадянина**

27-28 квітня 2012 року

м. Івано-Франківськ, 2012

ББК 67.9 (4Укр)

В15

Редакційна колегія:

В.А.Васильєва - директор Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного права;

Н.Р.Кобецька - голова науково-методичної ради Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри трудового, аграрного та земельного права;

Ю.І.Мякитин - заступник директора Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права;

О.І.Зозуляк - кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

І.В.Козич - старший викладач кафедри кримінального права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

С.М.Квасниця - завідувач інформаційно-видавничим відділом Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

В15 Вдосконалення правового регулювання прав та основних свобод людини і громадянина [текст] : *Матеріали щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та аспірантів.* - Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2012. - 216 с.

У збірник включені тези доповідей учасників щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та аспірантів «Вдосконалення правового регулювання прав та основних свобод людини і громадянина», яка відбулася 27-28 квітня 2012 року на базі Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Теоретичні положення і рекомендації учасників конференції щодо удосконалення законодавства України стануть ще одним кроком на шляху розвитку правової думки і законодавчого процесу.

ББК 67.9 (4 Укр)

© Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2012

документів, на основі яких функціонує КІФ, а тому теж має ознаки майнового характеру, проте його воложення в першу чергу повинно бути зорієнтоване на окреслення обсягу повноважень КУА з метою захисту прав та інтересів інвесторів.

Згідно з Законом «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» дозволяє стверджувати, що серед відомостей, які обов'язково повинні міститися в регламенті КІФ є ті, які згідно з тим же Законом є істотними умовами договору з КУА. Ст. 9 Закону вказує, що регламент повинен містити відомості про розмір винагороди КУА. Норма ст. 55 Закону передбачає, що за істотних умов договору між КІФ та КУА належить розмір винагороди.

Викладені положення свідчать про те, що чинне законодавство не містить послідовної та єдиної концепції закріплення відомостей щодо правосуб'єктності КІФ у статуті, регламенті, інвестиційній декларації та договорі з компанією з управління активами. Тому виникає потреба приведення у відповідність між собою норм Закону «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» щодо впорядкування переліку відомостей, які повинні міститися в документах установчого характеру корпоративного інвестиційного фонду.

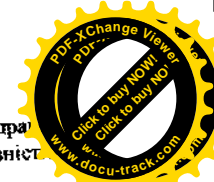
1. Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди): Закон України від 15 березня 2001 року № 2299-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 21. – Ст. 103.
2. Про акціонерні товариства: Закон України від 17 вересня 2008 року № 514-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2008. – № 50–51. – Ст. 384.
3. Енциклопедія цивільного права України / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України / [вiдп. ред. Я. М. Шевченко]. – К.: Ін Юре, 2009. – 952 с.
4. Козлова Н. В. Правосуб'єктність юридического лица / Н. В. Козлова. – М.: Статут, 2005. – 476 с.
5. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. №435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40 – 44. – Ст. 356.

Коваленко О.Р.
асистент кафедри цивільного права, Юридичний інститут, Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника

Арешт акцій: проблеми теорії і практики

Значна частина корпоративних спорів пов'язана з обігом акцій. Часто учасники судового процесу змушені звертатися до такого заходу забезпечення позову як арешт акцій. Разом з тим процедура накладення арешту на даний вид майна не є досконалою. Відносно слабке правове регулювання порядку накладення арешту на акції спричинило чимало зловживань в господарському процесі. Не в останню чергу це зумовлено подвійною природою акції як цінного паперу. З одного боку акція – це річ. З іншого боку акція посвідчує сукупність корпоративних прав щодо управління товариством, отриманням дивідендів, частки майна при його ліквідації тощо.

Як зазначає О.С.Швиденко, акція, як цінний папір, вирізняється з поміж інших емісійних цінних корпоративним характером права, нею посвідченого,

що обумовлює необхідність встановлення щодо акції індивідуалізованого правового режиму, який, з урахуванням зазначених особливостей не може повністю співпадати з правовим режимом інших емісійних цінних паперів [1, с. 4].

Одне з питань, що виникають при арешті акцій: чи означає арешт акцій заборону реалізації корпоративних прав, що випливають з них?

Законотворчо вище зазначена проблема прямо не врегульована. Частиною 4 ст. 67 ГПК України закріплено, що не допускається забезпечення позову шляхом заборони участі акціонерів або учасників у загальних зборах товариства, визначення правомочності загальних зборів акціонерів або учасників товариства. Але чи стосується це обмеження тільки заборони відповідачеві вчиняти певні дії (п. 2 ч. 1 ст. 67 ГПК України)? Чи його дія розповсюджується також і на інші заходи забезпечення позову, зокрема, арешт акцій (п. 1 ч. 1 ст. 67 ГПК України)?

Певну ясність вніс Вищий господарський суд України в Рекомендаціях №04-5/14 від 28.12.2007 року «Про практику застосування законодавства у розгляді справ, що виникають з корпоративних відносин». В п. 2.7. зазначено, що накладення арешту на акції означає обмеження права відчужувати акції, а не обмеження прав, пов'язаних з акціями. Арешт акцій не позбавляє їх власника можливості реалізації пов'язаних з акціями корпоративних прав і не призводить до зменшення загальної кількості акцій у статутному капіталі акціонерного товариства та, відповідно, загальної кількості голосів акціонерів. Тому у визначенні правомочності загальних зборів акціонерів у господарських судах відсутні підстави для неврахування голосів акціонерів, акції яких перебувають під арештом [2].

Пленум Верховного Суду України в Постанові №13 від 24.10.2008 року «Про практику розгляду судами корпоративних спорів» висловився аналогічно (п. 48) [3].

Серед науковців погляди на обсяг корпоративних прав, якими володіє акціонер, акції якого арештовані, різняться.

На думку Л.С.Михалевича, важливе значення має направленість позову. Вчений висловлює точку зору про те, що у випадку арешту акцій як засобу забезпечення майнових вимог позивача (наприклад, стягнення на майно боржника у зв'язку з невиконанням умов кредитного договору), справедливо, що акціонер не позбавляється права на управління товариством. Адаже кінцева мета позову продаж та виручення коштів для задоволення майнових інтересів кредитора.

У випадку, коли спір вилучає із відносин володіння акціями, то на думку автора, доцільно накладати арешт на акції, обмежувати корпоративні права володільця акціями [4, с. 83].

Підтримує вище зазначену позицію В.І.Добровольський, який зазначає, що відповідач, який голосує акціями, що придбані на підставі оспорюваного вчинення, має можливість приймати участь у прийнятті рішення про додатковий випуск акцій, про укладення значного правочину, правочину щодо вчлнення якого є заінтересованість, про призначення керівника (який зможе реалізувати майно товариства по заниженій вартості) [5, с. 142].

Вище зазначені автори виходять з наступного. Мета арешту – забезпечення позову або стягнення, тобто арешт гарантує позивачеві можливість, у разі визнання судом його вимоги, задоволення заявлених позивачем вимог з боку відповідача. Тож якщо метою позову був спір з приводу корпоративних прав, то закономірно

дуло б обмежити недобросовісного володільця акціями в можливості реалізувати корпоративні права, які випливають з акцій.

Дещо іншої позиції притримується А.В.Савіков. На думку вченого, не має необхідності обмежувати право акціонера в праві на участь у зборах. Участь вплинути на рішення, що приймаються згоди, і на ринкову вартість акцій. Разом з тим голосування акціями може призвести до певних негативних наслідків: частка акцій в статутному капіталі зменшиться, буде прийнято рішення про додатковий випуск акцій чи відчуження ліквідного майна. Тобто автор розціплює право на управління, яке належить кожному акціонеру – власнику простих акцій, на: право участі в зборах товариства; 2) право голосу на зборах товариства (прийняття рішень). При цьому, як наслідок, автор пропонує право голосу акціонера обмежити [6, с. 118].

Вважаємо, варто не погодитися з думками вище згаданих науковців. Позивач має достатньо правових засобів для блокування несправомірних дій з боку відповідача. Зокрема, у випадку збільшення статутного капіталу чи обрання нового керівника позивач може звернутися до суду з вимогою вжити додаткових заходів до забезпечення позову, а саме: вимагати призупинити дію рішення загальних зборів про збільшення статутного капіталу, заборонити керівнику вчиняти дії спрямовані на відчуження найбільш ліквідного майна. Якщо ж дозволити заборону голосувати акціями, участі в загальних зборах товариства, то це може призвести до блокування діяльності акціонерного товариства.

Арешт акцій не позбавляє власника акцій частини корпоративних прав, які випливають з володіння ними. Зокрема, акціонер, акції якого перебувають під арештом, не позбавлений права на управління товариством через участь у голосуванні на загальних зборах товариства.

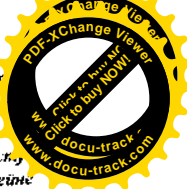
Дещо відмінна ситуація складатиметься щодо інших корпоративних прав акціонера. Зокрема, поширеними корпоративними спорами є спори про виплату дивідендів. Необхідно враховувати, що арешт акцій застосовується як:

- 1) засіб забезпечення позову з ініціативи суду та
- 2) засіб забезпечення виконання вже існуючого судового рішення з ініціативи державного виконавця.

Якщо арешт акцій застосовується державним виконавцем на стані виконавчого провадження, то безумовно заборона розпорядження акціями є обґрунтованою. Складним є застосування арешту акцій в порядку п. 1 ч. 1 ст. 67 ГПК України.

На думку Л.С.Михалевича, сумнівим є право забороняти акціонеру отримати дивіденди за акціями, коли спір з приводу акцій ще не вирішений [4, с. 86]. Але якщо прийняти до уваги позицію науковця, то взагалі ставиться під сумнів практична значимість забезпечення позову як інституту господарського процесуального права. Адже позов позбавлений будь-якого сенсу, якщо виконати рішення буде неможливо. Обмеження реалізації права на розпорядження дивідендами не перешкоджає діяльності господарського товариства. Воно також не завдає шкоди акціонеру, оскільки у випадку визнання права власності за ним, право на отримання дивідендів в нього залишається.

Тому, вважаємо, практичного підґрунтя в розмежуванні арешту акцій в залежності від предмету позову не має. Актуальнішим при застосуванні арешту є

чіткі встановлення прав, які забороняються та дозволяється обмежувати за арештаними акціями. До перших слід віднести право на управління. Обмеження інших корпоративних прав при арешті акцій вважаємо допустимим.

1. Швайченко О.С. Акція як об'єкт права власності: Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук : 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. - Київ, 2006. – 208 с.
2. Про практику застосування законодавства у розгляді справ, що виникають з корпоративних відносин: Рекомендації Президії Вищого господарського суду №04-5/14 від 28.12.2007 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
3. Про практику розгляду судами корпоративних спорів: Постанова Пленуму Верховного Суду України №13 від 24.10.2008 року // Вісник Верховного Суду України. - №11. – 2008.
4. Михайлович Л. С. Арешт акцій // Правоведение. - 2002. - № 1 (240). - С. 76 – 87.
5. Добровольский В. И. Проблемы корпоративного права в арбитражной практике / В. И. Добровольский. – М.: Волтерс Клувер, 2006. – 448с.
6. Савиков А.В. Арешт акцій і право на участь в общих собраниях акционеров // Журнал российского права. 2002. № 5. – С. 116-121.

Козлов А.М.

Здобувач кафедри цивільного права Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Обмеження принципу свободи договору при укладенні договорів на поставку товарів за державним замовленням

Пунктом 3 ч. 1 ст. 3 Цивільного кодексу України (ЦК України) визначено, що загальними засадами цивільного законодавства є, зокрема, свобода договору. Цей принцип розкрито у статтях 6 та 627 ЦК України [1].

Частина 3 ст. 6 ЦК України визначає: «Сторони в договорі можуть відступити від положень актів цивільного законодавства і регулювати свої відносини на власний розсуд. Сторони в договорі не можуть відступити від положень актів цивільного законодавства, якщо в цих актах прямо вказано про це, а також у разі, якщо обов'язковість для сторін положень актів цивільного законодавства випливає з їхнього змісту або із суті відносин між сторонами».

Статтею 627 ЦК України передбачено: «відповідно до статті 6 цього Кодексу сторони є вільними в укладенні договору, виборі контрагента та визначенні умов договору з урахуванням вимог цього Кодексу, інших актів цивільного законодавства, звичаїв ділового обороту, вимог розумності та справедливості».

Тобто, зі змісту наведених статей випливає, що в них втілено принцип, відповідно до якого дозволяється визначати у договорі такі умови, які не заборонені законом.

Проте ст. 203 ЦК України визначено, що зміст правочину не може суперечити цьому Кодексу, іншим актам цивільного законодавства, а також інтересам держави і суспільства, його моральним засадам.

Так, згідно з пунктом 8 статті 2 Закону України «Про державне замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб» від 22 грудня 1995 року укладення державного контракту є обов'язковим для постачальника (виконавця) лише